

29. september 2020

UKA2020/15a

Naalakkersuisut siulittaasuata ammaanermi oqalugiaataa tunngavigalugu oqallinneq.

(Naalakkersuisut Siulittaasuut)

Ataqqinartut Inatsisartunut ilaasortat, ataqqinartuq inatsisartut siulittaasuut, Naalakkersuisut malinnaasullu sineriammi maanilu allaffimmi tamassi inatsisartut ukiuat aallartillugu malinnaanissassinni.

Naalakkersuisut siulittaasuata oqalugiaataa imaattumik oqaaseqarfigissavarput Siumumiit.

Siullermilli Taqqama sila ukiarpalaaq, naasut asinngalartut nuna aappillersittarlungu aammalu apummit qaallorimmit nunap ilaa qallertarlungu. Pinngortitaq taamaaleraagat ukiassamut ilaqutariittut pilisimanerit aasap ulluini ataatsimoorfiusimasut ilaqutariinni qaagiukkiartulersarput. Neriuppungalu ukiassamut ukiussamut pililluarsimassasusi.

Kiisami ataatsimiinnisarput tamatta qilanaarisimaqisarput ammaannaqaaq.

Qanortoq Ukiaanerani ataatsimiinneq pissarsiaqarfiulluarlunilu politikikkut angusaqarfiulluarili.

*

Aallaqqaasiullugu Naalakkersuisut siulittaasuata ammaalluni oqalugiaataanut imartuumut siammasissumullu Siumut sinnerlugu qujavunga.

Ullut atorpagut, pisarnermit allaanerulluinnartumik. Tassa coronap nunarsuatsinni tuniluunera, aammalu inuunermut ulorianartorsiortitsisinnaatiginera tamatta takuarput.

Taamaattumik pinngittoorusunngilanga Naalakkersuisut innuttaasunut nunatsinni coronamik tuniluuttoqannginnissaanik peqataalluarnerannut qujanerannut ilanngullugu Siumut sinnerlugu innuttaasut qutsavigissallugit. Minnerunngitsumillu suliniartut, paasisitsiniaasut peqqinnissaqarfimmi sulisut allarpassuillu tamarmik sunniuteqaqataaneranut qutsavigaagut. Pinngittoorusunngilagullu Naalakkersuisuvut piffinni allaalluinnartuni nukittullutik inuiaqatigiisugut illersorniarluta sulilluarnissinnut qujaffigissallusi. Qujanaq – inuiaqatigiinnut aqutissiuussigassi – illineqanngittukkut ingerlanitsinni siuttuullusi ingerlatsinissinnut. Sulimi coronap kisitsisaa nunatsinni 0-voq. Nerioqaagullu sulii eqqorneqaatigeqqissanagu.

Siumumiit naqissuseqqikkumavarput coronap akiorniarnernanut suleqataanerput attatissagatsigu aammalu ukiaq manna nunatta assakaasorsuisa ingerlaannarnissaat qulakkerniarlugu suleqataanissatsinnut nukissaqarluarluta piareersimagatta.

*

Nunatta aningaasaqarnera oqaatigineqartutuut coronap takkuteriataarnerani ilimaginngisamik miliaartit koruunit affaannik toqqaannartumik toqqaannanngittumillu eqqorneqarpoq. Taamaattumik Siumumiit nunatta aningaasaqarnera ukiuni kingullerni annertuumik patajaallipallasimasoq, patajaatsuutiinnarniarlugu inuussutissarsiornerit ingerlatiinnarneqarnissaat qulakkeersimaneqartuartartiaqartoq oqaatigissavarput.

Akissaqanngilagummi aningaasat uninngatiinnarnissaannut, inuussutissarsiutillu assigiinngittut matoorarlugit isiginnaaginnarnissaannut.

Taamaattumik coronap nalaani annertunerusumik eqqugaasut, takornarialerinerup inunnillu assartuussinerup silarsuaaniittut uumatinniarnaqarnissaannut Naalakkersuisut suleqataaneratannertoq tunuliaqutsersugarput suli ingerlateqqissavarput.

Coronalli nalaani aamma ilikkagaqarpugut atorluarsinnaasatsinnik. Inuiattut ataatsimoornerput nappaassuaq tunillatsaaliorniarnarlugu kusanarluinnartoq takuarput. Tamanna eriagisariaqarparput, maanilu partiit akornatsinni oqalliseriaatsitsinnut ilinniutigisariaqarparput.

Taamatutaaq atortorissaarutigut ingerlatsinerit pitsaassusaat takuagut. Alimasissumik ilinniartitsisinnaanerit periarfissagissaarnerat tassuuna takutinneqarpoq, atorluartariaqarparpullu.

Taamatutaaq aalisarnerup iluani akit nikeratut coronamit eqqorneqaranni ikiorsiisinnaaneq Siumumiit ammaffigigatsigu oqaatigissavarput. Nunattami avammut tunisassiornera innarlernaveersaartariaqarparput, taamaattumik aalisarnerup ajunnginnerpaaffissaaniisittuarnissaa, aalisartoqarnikkut aalisakkeriveqarnikkullu qulakkeersimajuartariaqarparput.

Siumumiillu tamarmik assigiimmik oqilisaassiffigineqarnissaat Naalakkersuisunut noqqaassutigaarput, imaassanngilarmi ilaai ikiorserlugit ilaasa ajornerusumik atugaqalernissaat tunngavingalungu.

Aalisarnikkullu niuernerup nunatsinnit aallaveqalernissaa tamakkiisoq piaartumik aqqussiutissagaat Naalakkersuisunut inassutigaarput. Piumasaqaataalissasoq.

Kangianilu siuarsaaneq aalisarnikkut niuernikkullu maannamut igerlanneqartoq suli annertunermik aallutissagaat piumasaraarput. Taamatullu qaanaami eqqaanilu.

Piniartut atugaat oqalugiaammi ersarlummata, sakkortuumik Naalakkersuisut piniartut pisassaqaratik ukiassaatilerneqartut piaartumik iliuseqarfigineqassasut piumasarivarput, pisassanik ilassuteqarnikkut periarfississagaat.

Allaammi piniartuunerinnarmik inuussutissarsiorfiit amminilluunniit tigooqqaveqannginnerat akuerineqarsinnaangilaq, tamannalu Naalakkersuisut aaqqiiffigisariaqarpaat, tigooqqaasartut atungaat pitsanngorsarlugit.

Siumumiit pingaartipparput aningaasat atorneqartartut sinerissatsinnut siaarnerullugit atorneqartariaqartut. Naalakkersuisunullu kaammattuutigissavarput sinerissami inissialiortitsinerit pisariaqartinneqaqisut pimoorulluinnarlungit ineriartortissagaat sanaartortillugillu.

Aammalu nunaqarfinni illoqarfinnilu sanaqarteqarluni illuliat amerlisarneqarnerat suli ullumikkornit eqqumaffiginerussagissi Siumumiit peqatiberaatsigit.

Pisortaniillu anigaasalersukkat inoqarfinni sanaartorneqartartut ineriartortittuarneqassasut matumuuna apuuppavut makku, Naalakkersuisut oqalugiaammi ilaanngimmata

Talittarfiit ineriartortissagaat.

Mallinut assiaqutit.

Illoqarfinnilu mittarfiit sananeqarnissaannik pimoorussissasut.

Nunatsinnit aningaasat aniasut ikinnerpaaffissaanniitsittuartariaqarpagut. Taamaattumik Siumup ukiorpassuarni ugartugaata, aningaasat sumut ingerlaarnerat pillugu kungeqarfiup Danmarkip iluani aammalu avataanut aniasut ersarissumik nalunaarsorneqartariaqarnerat piaartumik naammassineqartariaqarpoq.

Nutaarmiuni Naajaanilu pisiniarfiliortoqarnissaa Siumumiit kissaatigaarput. Pisortat suliffeqarfiutaat tassani akisussaaqataanermik takutitsillutik pilersitsigasuarnissaaq qanortoq piviusunngortinneqarli.

Sineriassuatsinni Siumumi atortitatta. qanorittuunerat arajutsisimanngilarput nioqqutissat akiisa sumiiffimmiit sumiiffimmut nikerarsinnaasarnerat. Siumumiillu oqaatigissavarput nioqqutissat akiisa sumiiffiit ilaanni annertooujussuarmik akisunerusinnaasarnerat pissusissamisuunngittut isigigatsingu. Taamaattumillu Siumumiit suliffeqarfiit pisortat pigisaat kajumissaarumavagut

akisussaaqataanermik takutitseqataaqqullugit. Naalakkersuisuniillu piunaffigineqassasut. Immaqalu unammilleqatigiinnerup silarsuaani unammillerfiunngittut illersorniarlugit inatsisiliortariaqalernissaq takorloorneqarsinnaavoq, Siumumiimmi pisisartut illersugaajuarnissaat salliutittuartaavaarput. Siumumiimmi isumaqarpugut sumiiffinnut ataasiakkaanut eqiterutitsiniartoqassanngittoq, nioqqutissallu akii taakkunungattaq nipilersoqataapput pisisartunut tamanut. Siumumiittaaq isumaqarpugut akitsinnut nioqqutissat akiisa qiviarnissaat piffissanngortoq, inuuniarnikkut atugassarititaasut nunatsinnut assingusinnaasut atuummata. Royal Arctic Linellu nunanut allanut attaveqaateqalersimanera tassani atorluarsinnaassavarput.

*

Ilaqutariit toqqissillutik inuuneqarnissaat Siumup pingaartilluinnagaraa. Ilaqutariit nukittuut imminut napatittut tassaapput nunatta naalagaaffinngornissaanut sinaakkutassagut. Taakkumi kinguaariit nikittarnissaannut qulakkeerinnittuususaapput. Tamatta susassareqatigiinnerput ilaqutariinnitsigut nukittorsagaajuartaasooq Siumumiit upperaaput. Ilaqutariit nukittuut tassaaginnanngillat nunap piinik pigissaartut, taamaattorli tassaallutik ilaqutariiusutsikkut imminut paarilluartut. Nunattami pinngortitaassutsikkut atugassaritsitai ukioq kaajallallugu allanngorartut peqqarniissinnaasaqaat, ilaqutariittullu ataatsimuunngikkaanni ukiup atugassarititai akioruminaassinnaasarput.

Taamaattumittaaq kinguaariit tulliini amerlanerpaani imminut pilersorsinnaassuseqartut amerlanerpaajunissaat qulakkeerumallungu, inuusuttut 3000-sinnillit killiffiat imaannaanngittortaartoq angajoqqaat kommunit susassaartullu peqatigalungit aqqutissiuuttariaqartut siumumi isumaqarpungut.

Nunamimi nammineerartortumi tamatta atorfissaqarpungut. Taakkualu akisussaaqataallutik kivitseqataasunngornissaannut aqqutissiuuttariaqarput.

Imaanginnassanngilarmi ajunqartoq suliffissaaleqisoq avataaniik tikeratitavut amerliartuinnaavissut.

*

Taamatuttaaq anersaakkut peqqinnissuserput – timikkullu peqqissuunissarput pisariaqartilluinnarparput. Timimik aalatitsinerit sulinikkuuppat imaluunniit timersornikkuuppat tamarmik uummarissaataapput. Nunatta 2030-imi nunarsuatsinni timimik aalatitsinerpaaffiulernissaa Siumumiit tapersorparput. Qaa, tamatta peqataaffigisigu, timikkut tarnikkullugu peqqissuunissarput aalluttuartigut.

*

Kulturerput taamaattumik akuutilluinnartariaqarparput. Inuiattut ileqqugut atorlugit nunatsinni immitsinnut susassareqatigiinnitta nukittorsarnissaa ingerlatissagipput Siumumiit isumaqarpugut. Timersornikkut ingerlatsisutaaq qasujaallutik ingerlatsinerannut qutsavigaagut.

*

Taamaattumik utoqqartatsinnut attaveqarnerput ukiut kingullit aanngariartortutut isikkoqartoq ajunngitsup tungaanut saateqqinniarlugu utoqqartatsinnik isumassuinissarput isumassorteqarnis-sarpullu oqimaqatigiisittariaqarpagut. Utoqqartattami misigittagaat miserratisaanngittumik tamatsinnut iluaqutaasumik atorluarsinnaavagut, uagullu inuusunnerusugut ullutsinni teknologip ineriartupiloornerani utoqqartatta malinnaatissinnaanerinnut peqataassaagut. Utoqqaat utoqqalinersiutaannaarmik inuuniutillit inuuniarnikkut oqilisaassiviginissaat avaqqunneqarsinnaanngilaq. Utoqqaat maannamut aaqqissuussiffigineqarnerat ukiuni kingullerni aalajangiisarnarit tunngavigalugit ilorraap tungaanut ingerlammat naqissuserlugu oqaatigissavarput. Taamatutaaq utoqqaat inuuniarnerannut toqqaannangittumik iluaqutaasut assersuutigalugu innaallagissamut akigititat nuna tamakkerlugu assigiilersinneqarnerat aammalu utoqqalinersiaqartarnej pillugu inatsimmik allanngortitsinermi atortorissaarutitigut pisinnaatitsissutaalersut pillugit qujavugut.

Utoqqaalli aamma inuunitsinni ilinniarnitsinnut tunngavissaraagut. Taamaattumik atorluartariaqarpagut pisinnaasut ilinniarfigalugit. 50-ikkunnimi inuusut utoqqalinissaat ungasikkunnaarpoq, taamaammatt utoqqaat sulisinnaasut atuunnarnissaannut arlaatigut puugutamik itisuumik nassaartariaqarpugut. Ilaatigut ilinniartitaanerup iluani misilittakkat atorluarneqartariaqarput pillugit.

Ilaatigullu innarluutillit atungaat kommunit peqatigalungit aammalu tilioq peqatigeqqissaarlugu pitsanngorsaaffigineqarnissaat, apuussaallu akisussaaffittut tigullugit, soorunami aamma mio-p nalunaaruisiaai imartuut uangutsinnullu apuussungaa naammassillugit suliarisariaqarpavut , Naalakkersuisut kommunit susassaqtullu peqatigalusi.

*

Ilinniartitaaneq ataqatigiittoq piviusunngortinneqartariaqarpoq. Ilinniartitaanerup inuunerup ilaatut naliginnaasuusussatut isigineqalernissaa Siumup anguniarpaa. Taamaattumik meeqqat atuarfianniit ilinniarfissaqarnani aniinnartarsinnaanerup periarfissaajunnaarnissaa tamatta ataatsimoorfigisariaqarparput aqutissiuullugulu. Ilinniarnermi tassaannaanngilaq atuagarsorluni ilinniarsimassuseq, muminganilli timikkut aalanermik pisariaqartitsisumik ilinniartitaanerit ass. aalisartunngorniaaraanni aaqqissuussat aallunnerusariaqarpagut.

Taamaattumik tusarluaatigaarput Ilinniartut sungiusarfigisartagaat pillugit inatsisissamik Naalackersuisut saqqummiussiniarnerat. Tassami Suliffeqarfiit pisortallu inuiaqatigiinnut akisussaaqataanermik aammalu ilinniartitseqqikkusussusermik sinaakkusiivigineqartariaqarput.

Ilinniartuusimanerli naammangilaq anguniassallungu, akissaatitigulli aamma imminut napatinnissamut pilerornissamullu nammassinnaasariaqarpoq ilinniartuusimaneq, assersuutigalungu Pædagogit medhjælperit qaffaaffigineqarnissaat pisariaqavittoq, ullut kingulliit sammisarput oqariartuutaasorlu, ajunngittumillu alloriarfiussasoq neriuutigalungu suleqataaffigissavarput.

Ilinniakkat qaffasinnerusut ukiuni kingullerni periarfissaalernerat nuannaarutigaaarput. Takusinnaavarput kinguaariit tulliisa ingerlatsinikku nunatta namminiilivinnissaanut ajukkunnangilluinnattumik ilinniartinneqartalersut. Ingerlatsineq kalaallisut ingerlalertariaqartoq Siumumiit anguniakkatsinniittuarpoq. Taakkunangalu aamma nunatta avammut kiinnernissaminut piareersarnissaa sulissutigisariaqarparput.

Ilinniartitseriaaserput qiviartariaqarparput. Ullumikkummi pinngortitamik atuillutik ilinniarusuttut ilinniarnissaannik periarfissaqartinngilagut, paasinarluinnartumillu ilaat ilinniarfinnut ingerlaqqinneq ajorput. Inuiaqatigiinnut nammakkiutaanatik, ilinniarsimangittutulli taakkartorneqartarlutik. Taakku periarfissinnissaat aqqutissiuuttariaqarparput.

Taamatuttaaq ilinniartitsisut allallu sulilluarnerinut ilikkartitserusunnerinullu qujaffigaagut. Tassami ilinniartoq kinaluunniit ataasiinnaagaluaangamiluunniit naammassigaangat nunarput ilinniarsimasumik ataatsimik pisuunnguallattarpoq. Tamannalu piviusunngortarpoq ilinniartitsisut sulilluarnerisigut.

*

Taamaattumik nuannaarutigaaarput aasiap kangiani Nunanut allanut aallartitaqarfimmik naalackersuisut pilersitsiniarlutik suliniuteqarnerat. Niuernerup ineriartornissaa siunertaasoq ilisimaaraarput, Siumumiillu kissaatigivarput inuusuttunik niuernerup silarsuaani misilittaganikkiartortunik siuarsarfittut attaveqaatinillu pissarsiorsinnaanermut aqquataajumaartoq.

*

Ukioq mannamiik ukiunut tullernut inuit atungaasa salliutinissaat Siumumi pingaartilluinnarparput, akitsuutitigut atortitavut nalilersoqqissaartariaqarivut Siumumi piumassuseqarfigilluinnarparput annikillisarneqarnissaat.

Taavalu oqilisaassinemik aqqutissiuissangutta ineriartortitsissaguttalu sineriammi annertuumik oqariartuutivut akeqassamata,

Oqallisigissagipput ammasumik neriutigaarput nunarput attartorsinnaasariaqartoq aningaasanik erniakitsunik, taakkartukkavut amerlasuut inoqarfinni inuillu atungaannik annertuumik alloriarfiussammata pitsanngorsaataallutillu nammanneqarsinnaallutillu ulluinnaat igerlaneranni inuiaqatigiinnit.

Taamatut oqaaseqarluta Siumumi akisussaaqataanerput qimarratiginangu tigummilluguli, ajortuinnarmik suliavut taajorneqaraluartut sulinerput igerlateqqissavarput.

Upperigatsigu nunarput inumminit tamakkiisumik oqartussaaffigineqalernissaanik tunngaveqartumik ineriatortikkipput,

Tamannalumi angussavarput inuiaat ilissilu peqatigalugit.

Qujanaq.

Karl-Kristian Kruse

Siumut